

André Rodrigues

LOCI COMMUNES
SENTENTIARUM

ET EXEMPLORUM

memorabilium, ex probatissimis
scriptoribus probatissima cle-
ctioe deprompti, liberaliũ
artium studiosis & Ca-
tholicæ obseruationi

consecratis per-
utiles le-
ctio.

52177

R
4
16

COLLIGEBAT

Andreas Eborensis.

Anno M. D. LXIX.

Quin. Cal. April.

Quin Cal

Licentia,

Vidi integrum librum, & nihil inueni
quod pias aures possit offendere, ideo
cōcedo facultatem, vt possit mandari
Typis. Olyssipone. 5. die nouembris.
M. D. L X V I.

Frater Emmanuel da Veiga.
Librarium Inquisitor.

XIXI D. M. anno
Inq. Cal. April.

ORNATISSIMIS AC RE

ligiosissimis Olyfsiponenfis Collegij ordinis
Prædicatorum patribus. Andreas Ebo-
renfis, perpetuam fœlicitatem.

Vanquã prior collectionũ mea-
rum fœtura apud liberales &
studiosos viros optimè audit, &
nemo tã ingratus tãq; in alieno
opere ingeniosus est, qui annos
huic labori dicatos otiosos ?udi-
cet: Ingenuè tamẽ fateor (dignif-
simi patres) in opere quod vestrũ est, quod vestri
cognomine gloriatur, aliquid amplius desiderari qđ
vestri nominis deceat integritatẽ, quod erga vos a-
nimi mei gratitudinẽ explicet. Manet enim alta mẽ
te repostum nouũ beneficij genus, quod superio-
ribus in me officijs in hoc opere adiecistis: dũ tute-
laribus litteris lucubrationum mearum vos patro-
nos significastis, tanto in hoc beneficij genere vo-
bis deuinctior, quanto epistolari sigillo alienæ cau-
sæ rarius subscribitis. itaq; vt desiderio meo (vt ac-
ceptis donis pro viribus respõdeam) quod vnũ po-
tui feci. accingor iterũ operi, iterũ horarum mearũ
& latro & cõputator effectus, cũ domestica sollicitu-
dine facio diuortium, abrado, muto, addo, transcri-
bo, vt opus iam inde ab initio sacris dicatum Mu-
sis, earum in terris vices gerentibus decenter offe-
rã. Cum nuptiali igitur veste iterũ nobis offero, ad-
mittite patres integerrimi. Et valete in dño.

ij

CONVENTVS S. S. DOMI-
nici Olyssipponensis, Andreae
Eborensi suo. S.

Post innumera beneficia, quibus nos tibi deuinctos habes Andrea candidissime, etiam hoc nouo beneficij genere deuinctiores habere voluisti: dum nos laborum & vigiliarum tuarum non modo participes, sed & patronos instituisti. parum erat quod opibus tuis, & iocundissima consuetudine iuueris, nisi & litteris iuuares etiam, & praeclearissimis ingenij tui monumentis: praesertim cum non tantum nostris, sed omnium etiam pie viuere volentium studijs tuae eruditione iuueris, vix enim quicquam hoc eruditissimo seculo praestari poterat, quod magis in rem omnis generis studiorum foret. De laude enim locorum communium, qui de vitijs

&

¶ virtutibus tradunt, nihil est quod in præsentia dicamus. Quid enim aliud est in vita aut vtilius, aut incūdius, aut magis necessarium? Quid agit Philosophia, aut Theologia? quid denique ipsæ litteræ sacræ? Quid aliud conuenientius ac dignius potest concionaturus pro suggestu tractare? Tolle à cæteris doctoribus, tolle vel ab vno Chrisostomo quæ ille passim inserit de locis cōmunibus, dum in libidinem, aut auaritiam, aut in ebrietatem, aut in intēperantiam proclamat. Aut rursus dū totus in laudes fortitudinis, patientiæ, liberalitatis ac pietatis effunditur, quid in illam reliquum erit? Porro de ijs locis scripsere multi, & nō contēnendæ eruditionis viri, scribūt & passim studiosi omnes, dum vnusquisque in abditis suis thesaurum recōdit insignium sentētiarum & exemplorum: quòd nemo sine huiusmodi penu, atque, vt ita dixerim, supellectile satis se instructum esse ad

agendum arbitratur: Sed tamen inter alios
collectores multiplex tibi debetur gratia:
Primum quod omnes quidem qui de hac re
scripserunt diligentissime perlegisti. Deinde
quod in sententijs exemplisq; eligendis (quæ
præcipua huius negotij pars est) accuratissi-
mum iudicium adhibuisti, dum humilia: aut
vulgaria, aut nimium protrita prætermittens,
præstantissima quæq; selegisti. Tertio
quod multa quoq; in commune tuis parta la-
boribus addidisti, ut hunc sapientiæ thesau-
rũ locupletares. Habēt igitur p̄j omnes quod
per nos tibi debeant, nos per te Deo. Quite
pro munere isto (honoratur enim in seruis
suis) decorabit laudis & pietatis laurea: &
nos atq; adeo tota hæc prouincia immortales
gratias agit. **V A L E.**

Deffenun...
Domingos Cardozo emarginado

AVTORVM NOMINA, EX QVIBVS DE.

cerptæ sunt sententiæ & exempla, quæ in his duabus tomis congesta sunt.

Græci Autores.

Aristoteles.
Plato.
Homerus.
Plutarchus.
Diog. Laërtius.
Lucianus.
Chrysippus.
Euripides.
Demosthenes.
Esquines.
Xenophon.
Apuleius.
Sodiades.
Democritus.
Hesiodus.
Theocritus.
Scobeus.

Latini.

Seneca.

Quintilianus.
Cicero.
Liuus.
Aulus Gellius.
Valer. Max.
Plinius Senior.
Plinius Iunior.
Iustinus.
Columella.
Cato de Re Rust.
Cæsar's cõmentarij.
Suetonius Tranq.
Plautus.
Publius Mimus.
Iuuenalis.
Vergilius.
Martialis.
Ouidius.
Horatius.
Lucanus.
Propertius.

¶ iiiij

Quint.

Quint. Cur.
Saliustius.
Siluius Italicus.
Marcus Varro.
Strabo.
Fabius Pictor.
Solinus.
Persius.

Sacri.

Beatus August.
B. Hieronymus.
B. Bernardus.
B. Ambrosius.
B. Gregorius.
B. Chrysostomus.
B. Cyprianus.
B. Anselmus.
B. Leo Papa.
B. Antoninus.
B. Hilarius.
B. Remigius.

**Illustres viri Chri-
stiani.**

Nazanenus.
Tertullianus.

Isidorus.
Hugo.
Valer. Episc.
Lact. Firm.
Platina de vitis Pontif.
Vegetius.
Cassiodorus.
Claudianus.
Volaterranus.
Iuriconsulti.
Casianus.
Origenes.
Damascenus.
Petrus Bles.
Richardus.
Innocentius.
Cæsius.
Petr. Damianus.
Theodorus Gaza.
Dionisius.
Prosper.
Sabellicus.
Fulgosius.
Alanus.
Guido in exemplorum
(libro.
Marullus.

INDEX

Index locorum communium in hoc sententiarum memorabilium volumine contentorū, ordine Alphabetico digestus.

A bsolutio.	146	Amor erga Deum.	55
Abstinentia.	140	Amor erga proximū.	57
Absentia.	318	Angelus,	17
Abundantia.	322	Anima.	155
Abusio.	200	Antiquitas.	328
Accusatio.	258	Apostolus.	29
Admiratio.	133	Aqua.	290
Adolescentia.	324	Argumentum	308
Aduentus.	9	Ars.	285
Aduersitas.	293	Ascensio.	15
Adulatio.	183	Auaritia.	203
Adulterium.	211	Audatia.	95
Affectus.	280	Auditus.	303
Affinitas.	303	Auxilium.	149
Affirmatio.	69		
Afflictio.	293	B	
Ager.	317	B aptismus.	124
Agricultura.	317	Beatitudo.	18
Altare.	132	Beatus.	20
Ambitio.	263	Benedictio.	25
Amicitia.	58	Beneficium.	160
Amor hominum.	52	Benignitas.	102

C

Bellum.	45
Bona & mala opera.	20
Bonitas.	87
Breuitas.	288

C

C alumnia.	202
Captiuitas.	250
Caro.	306
Castigatio.	309
Castitas.	151
Causa.	110
Cautela.	320
Cecitas.	289
Christianus.	45
Christus.	8
Cibus.	289
Ciuitas.	315
Clementia.	23
Clericus.	114
Cogitatio.	43
Cognitio.	284
Commoditas.	312
Concordia.	62
Concupiscentia.	211
Confessio.	125
Coniectura.	260
Conscientia.	130
Consideratio.	43

D

Consilium.	146
Consolatio.	148
Constantia.	48
Consuetudo.	314
Contemplatio.	42
Contemptus.	185
Continentia.	151
Contrarium.	263
Contritio.	127
Contumacia.	200
Conuersatio.	63
Conuersio.	142
Conuiuium.	290
Corpus.	306
Creatio.	134
Creatura.	134
Credulitas.	49
Crudelitas.	210
Crux.	11
Cultus Dei.	118
Cupiditas.	203
Cura.	250

D

D amnatus.	169
Damnum.	314
Debitum.	306
Defensio.	259
Desi-	

D

Desiderium.	280
Desimilitudo.	263
Desperatio.	173
Detractio.	181
Deuitiæ.	238
Deuotio.	130
Deus.	1
Deus Pater.	4
Deus Filius.	4
Deus Spiritus sanctus.	5
Diabolus.	167
Dies.	288
Difficultas.	292
Dignitas.	82
Disciplina.	108
Discipulus.	108
Diligentia.	254
Discordia.	175
Discretio.	94
Dispensatio.	79
Disputatio.	308
Doctrina.	106
Doctor.	106
Dubitatio.	302
Dux.	248

E

EBrietas.	314
Ecclesia.	32

E

Edificium.	318
Educatio.	322
Ætas.	327
Æternitas.	18
Eleemosyna.	138
Electio.	112
Eloquentia.	287
Emmendatio.	119
Emulatio.	263
Error.	205
Euangelista.	38
Euangelium.	38
Eucharistia.	129
Excusatio.	259
Exemplum.	261
Exercitium.	251
Exercitus.	247
Exilium.	319
Experientia.	157

F

Facies.	305
Fama.	257
Fames.	291
Fauor.	149
Feditas.	338
Finis.	30

AMOR ERGA PROXIMUM. 57

stittiam negligat: quàm esurienti panis frangitur, vt seductus acquiescat iniustitiæ: & qui phreneticum ligat, & qui legathargicum excitat molestijs, ambos amat. Idem Epist. ad Vinc.

Qualem cupis esse erga te Deum, talis esto tu ipse cõseruõ tuo. Aug. de Ver. Inn.

Quos fama bene cõmendat, seipfos videre desiderant. Ibidem.

Proximus hoc in loco non sanguinis propinquitate, sed rationis societate p̄sãndus est: in qua socij sunt omnes homines. Nam si ratio pecuniæ socios facit, quanto magis ratio naturæ: nõ negotiandi, sed nascendi lege communis. Aug. Epist. ad Maced.

Deum plenius amabimus, cum videbimus & proximum: quia Deus erit omnia in omnibus, nec falsæ cuiquàm de proximo suspicioni erit locus, vbi nullus nulli erit occultus. Idem super Psal. 57.

Volumus videri, & amari à vobis, quia vero in Christo vos amamus, in Christo nos redamate. Idem super Ioan.

Non sic debemus amare homines, quomodo gulosus amat turdos: amat enim, vt occidat, & consumat. Sed amicitia, quædam est beneuolentiã, vt aliquid præstemus eis, quos amamus: quia si non sit quod præstemus, sua beneuolentiã sufficit amanti. August. super Ioan.

In terra datur spiritus, vt diligatur proximus. E cœlo datur spiritus, vt diligatur De⁹. Sicut ergo vna est charitas, & duo sunt præcepta: ita vnus spiri-

H tus,

AMOR ERGA

tus, & duo dona. Greg. Hom. 23.

Probatio sanctitatis non est signa facere: sed vnum quęq; , vt se, diligere: de Deo vera cognoscere, de proximo vero meliora quàm de semetipso sentire. idem in Moral.

Est mihi (vir bone) ex Dei munere in magna consolatione, quòd opus sanctum, quod in me non habeo, diligo in te. idem in Reg.

Amor Dei amorem proximi generat: & amorẽ proximi calefacit amor Dei. idem in Hom.

Qui pro peccato proximi feruentem effuderit lachrymam, fratrem deplorando seipsum sanauit. Basil. in Hex.

Diligere nos ipsos debem⁹ ppter Deũ. Ber. ¶ Dil. deo. Charitasternario numero colligitur de corde puro: conscientia bona: fide non ficta. Puritatem debemus pro Christo. Conscientiam nobis: fidem Deo. idem in sent. suis.

Vtrunq; teneo, dilectionem Dei, & proximi, cum te amo Domine Iesu qui De⁹ es: & proximus es: qui Deus & homo es. idem super Cant. ser. 60.

Si perperã actum deprehendas, nec ficiudices proximum, magis autem excusa. Si opus excusare non potes, excusa intentionem: puta ignorantiam, puta surreptionẽ, puta casum. Idẽ sup Cant. ser. 40.

Disce Christiane à Chrtisto, quemadmodũ diligas proximum. disce amare dulciter, ne illectus: prudenter, ne decept⁹: fortiter, ne oppressus, ab amore Domini auertaris. Idem super Cant. ser. 20.

Di-

Dilectionem si diligenter aduertas, fortasse secundū
 quinq; corporis sensus, quinq; partitam inuenies.
 Est enim amor pius, quo parentes diligimus: est
 erga omnes homines amor iustus: erga amicos
 suavis: erga inimicos amor violentus: erga Deum
 sanctus, siue deuotus: & in his omnibus, si dili-
 genter attendas, proprium erga singulos: & om-
 nino diuersum ab alijs sensum inuenies. Bern,
 in sentent.

A M I C I T I A.

E X G R Æ C I S.

PRÆSTAT ridiculus amicus, quàm grauis
 inimicus. Plutar. de Pulch.
 Nisi vterq; amet, neuter amicus est. ibidem.
 Amici ductu Dei fiunt. ibidem.
 Non possumus aliquo vti amico, & adulate. Idē.
 de prec. Con.
 Filius sicut in substantia derelicta: sic in paterna ami-
 citia succedere debet. idem de Vit. vsu.
 Graue est tunc sentire, qui non sunt amici, cum eis
 opus est. idem de Ami. et Ad.
 Non afflicto tātum est dulce vultum intueri viri be-
 neuoli: verum in vtraq; fortuna præsto est amici-
 tia, non minus voluptatem & gratiam addens bo-
 nis, quàm malis molestiam adimens. Plutar. ibid.
 Morum & studiorum similitudo conciliatrix amici-
 tiæ est. ibidem,

AMICITIA.

Libere loqui proprium amicitiae est. Ibidem.

Qui verus est amicus, is nec imitatur omnia, nec facile laudat omnia, sed optima tantum. Ibidem.

Ad salutem, opus est vel bonis amicis, vel acerbis inimicis. Idem de Ami. & Adul.

Amicis utendum vsq; ad Aras. De vit. ver.

Preclarum estima virum, cui contingit vel amici umbra. Ibidem.

Inconstantia fastidit amicos. Ibidem.

Amicitiae, sanctum nomen est. Ibidem.

Primum ad diligendos amicos iudicio opus est, deinde voluptate in conversando simul: postremo, ut sui simus, si nostra indigent opera. Plutar. ibidē.

Molesta est, in multos diffusa amicitia. ibidem.

Vicissitudo beneficiorum, in amicitia necessaria est. ibidem.

Acrior in nocendo est malignitas, quam in iuuando, amicorum dilectio. ibidem.

Amicitia melior est diuitijs: & nullus honorat diuitias propter se, sed propter aliud: amicitiam autem sic. Arist. Top. 8.

Domini ad seruum non est amicitia secundum quod seruus, sed secundum quod homo: quia ut seruus est ei dissimilis, ut homo autem est ei similis, idē Ethic. 8.

Proprium & maius amicorū est conuiuere. ibidē.

Amicus se debet habere ad amicum, tanq̄ seipsum: quia amicus est alter ipse. idem Ethic. 4.

Nullus tantum tristatur propter malum illatum ab ini.

Inimicis: quantum propter illatum ab amicis. idē
de Poet.

Diu deliberatos amicos elige: eosq; vno affectu, non
vno habens merito. Diog. lib. 1.

Amicos sequere, quos non pudeat elegisse. ibidē.

Amici vitam, tuam puta gloriam. ibidē.

Amicus vna anima est in duobus corporibus habi-
tans. idem lib. 5.

Tales erga amicos esse debem⁹, quales illos erga nos
esse optamus. ibidem.

Amici multi, amicus nemo. ibidem.

Amici in secundis rebus aduocati ad sint: in aduer-
sis verò inuitati. Ibidem.

Desiderium quoddam amicorum est, amicorum co-
gnoscere mala. Eurip. in Hel.

Amicitia & inimicitia mortalium non sunt immor-
tales: reguntur temporibus. ibidem.

Opta periculum non facere ex amicis. Scob. lib. 1.

E X L A T I N I S.

Omnia cū amico delibera: sed de ipso pri⁹. Post ami-
citiā credēdū est: ante amicitia iudicādū. Sen. ep. 3.

Inter bonos viros & Deū amicitia est, conciliāte vir-
tute: amicitia dico, imò necessitudo & similitudo.
ibidem.

Constet illi licet fides & benevolentia: tranquillitate
tamen inimicus est comes perturbatus, & omnia
gemen s. Tristium itaq; amicitiam vita. idem de
Tranquil animi.

Mihi defunctorū amicorū cogitatio dulcis est: habui

H iij enim

AMICITIA.

enim illos, tanquam amissurus: amisi autem, tanquam habeam. Senec. Epist. 93.

Tibi potius, quam cuius sis amicus. ibidem.

Vbi amici, ibi opes. Quintil. lib. 5.

Si vitæ præstas omnia secunda, amicus otiosa res est. Quint. Decl. 6.

Nullas ego facilius perire crediderim, quã corporis charitates. Quintil. Decl. 2.

ui amicum intuetur, tanquam exemplar aliquod.

Intuetur sui: quo circa & absentes ad sunt: & egen-tes abundant: & imbecilles valent: et (quod dictu est difficilius) mortui viuunt. Cice. in Lel.

Serpit nescio quomodo per omnẽ ætatem amicitia: nec vllã ætatis degendẽ rationẽ patitur esse exper- tẽ sui: vt vel ij, qui se totos tradiderunt voluptati, sine amicitia, vitam esse nullã sentiant: si modo ve- lint aliqua ex parte liberaliter viuere. ibidem.

Quia nõ possum⁹ per nos omnia agere (alius enim in alia re est magis vtilis (id circo amicitia compara- tur, vt cùmune cõmodum mutuis officijs guber- netur. Cice. pro Rosc.

In confirmata amicitia, et perfecta fide, cõmemoratio beneficiorum superuacua est. Idem pro Plan.

Perditissimi est hominis amicitia dissoluere, et falle- re eũ, q̄ læsus nõ esset, nisi credidisset. idẽ pro Rosc.

Qui fortunis alicui⁹ inducti amicitia ei⁹ sequuti sunt: ij simul atq; fortuna elapsa est, deuolãt oēs: cũ enĩ recessit res ea, quẽ fuit cõsuetudinis causa, nihil su- pest, quare possit i amicitia retineri. Id. 4. ad Herẽ.

Literas

A M I C I T I A.

Literas ad se ab amico missas, offensionē aliqua interposita, in mediū pferre palāq; recitare, nihil aliud est, q̄ tollere ē vita societate, tollere amicorū colloq̄a absentiu. Multa enim loca solēt esse in epistolis, quę prolata si sint, inepta esse videātur: et multa seria, quę tamē nullo modo diuulgāda. idē in Philip.

Amicus cert⁹, in re incerta cognoscitur. idē de Amic. Si amicitia ad vsum referamus nostrū, non ad illius quę diligimus cōmodum: nō erit ista amicitia, sed mercatura. Idem. 2. de Nat. Deo.

Me ipsum oportet ames, non mea: si veri amici futuri sumus. idem. 2. de Finib.

In omnibus nouis coniunctionibus interest, qualis primus aditus sit: & qua cōmendatione amicitia fore aperiantur. ibidem.

Cū in amicitia, quę honesta nō sunt postulantur: religio & fides præponatur amicitia. idē. 3. Offic.

Amicitias, quę nimis delectant, & minus probatur: magis decere sentiunt sapientes sensim desinere, q̄ repente præcidere. idem 2. Offic.

Sic in amicitijs versari debemus, vt meminerim⁹ eas ad grauissimas iniurias posse conuerti. Max. lib. 7.

In hoc errore versatur vel prudentissimus quisq; vt plures suos (quā sunt) arbitretur amicos. Plin. li. 3.

Apud amicos, æque grata debet esse simplicitas dissentientis, quā probantis auctoritas. Plin. lib. 2.

Est quatenus amicitia dari venia potest. Gel. lib. 1.

Quos viceris, caue tibi amicos esse credas. Curt. li. 7.

Amici vitia si feras: facis tua. Pub. Mim.

H iij Ita

A M I C I T I A .

Ita crede amico: vt non fit inimico locus. Idem.
Nequid spectes amicos, quod tu agere possis. idem,
Si vitare velis acerba quædam:

Et tristeis animi cauere morsus.

Nulli te facias nimis sodalem.

Gaudebis minus:& minus dolebis. Mart.lib.12,

Illud Amicitia quondam venerabile nomen.

Prostat:& in quæstu pro meretrice sedet.

Ouid.2.de Ponto.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Ille veraciter amat amicū, qui Deum amat in ami-
co. Aug.de Dic.Eccl.

Nihil sic probat amicum, quā oneris amici portatio,
idem Lib.88. Quæst.

Tanto magis amo amicos, quāto magis vtuntur ani-
ma rationali, vel certe quantū defyderāt ea bene
vti. idem lib.1.Solil.

Illam amicitie iustissimam esse legem puto:qua præ-
scribitur, vt nec minus, nec plus quis amicū, quā
seipsum diligit. August. ibidem.

Amicitia in malo esse non potest. Aug.ad Conf.

Amicitia pauperū certior est, quā diuitū. idē li.1. d. Ami.

Amicus, animæ dimidium est. idem ad Conf.

Amicus vitæ est medicamentum. idē.6. de Ciu. Dei.

Amicus est similis medico. Medicus non amat ægro-
tum, si non odit egritudinem: vt egrotum liberet,
febrem persequitur. Nolite amare vitia amico-
rum, qui amatis amicos vestros. ibidem.

Ami

Amico laudanti credendum non est: sicut nec inimico detrahenti. Ibidem.

Nullius repudianda amicitia est, se se ingerentis ad amicitiam copulandam: non ut statim recipiatur, sed ut recipiendus optetur: atque ita tractetur, ut recipi possit. Illum tamen in amicitia recipere debemus, cui omnia nostra consilia refundere audeamus.

August. lib. 8. Quæst.

Virtus est amicitia, non questus. Amb. 3. Offi.

Si quid vitij in amico cognoueris, corripe occulte: Si non audjerit, corripe palam. Errantem amicum corripere: incorrigentem desere. Amb. Offi. 3.

Benevolentia facit, ut amici vulnera, quam amici oscula, utiliora sint. Idem. 1. de Offi.

De amicitia, omnis tollenda est suspitio: & sic cum amico, tanquam cum altero est loquendum. Hiero. in Ep.

Philosophus sic inter hostes viuendum censuit, tanquam inter amicos: inter amicos, ac si in medijs hostibus viueretur. Chrysol. in Poli.

Vbi amicitia permanet, nihil facile creditur, nihil facile recipitur, quod dissidium possit operari. Idem super. Matth.

Vt rara supellectile, ita bonis amicis utendum est. Ibid.

Grauius me lædunt amici supra modum laudantes, quam inimici detrahentes. Ibidem.

Nouæ dignitates veteres solent amicitias immutare.

Cassiod. in Epist.

Amicitia tanto est certior, quanto vetustior: quia facile mutari non potest, quod per longa secula cu-

AMICITIA.

stoditur. ibidem.

Quatuor sunt vitia, quibus honor amicitie obfusca-
tur, scilicet: iracundia, instabilitas, suspitio atq; gar-
rulus. ibidem.

Tantum diligo inimicum qui mihi nihil facit mali,
quátum amicú qui mihi nihil facit boni. ibidē.

PAX ET CONCORDIA.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

NIHIL perniciosius ciuitati, q̄ diuisio: vt ni-
hil melius quàm vnio. Plat. de Rep.

Pax diutius retineri non potest, quàm finiti-
mi populi patiuntur. Demost. in Olimp.

Dulce est nomen pacis, res vero ipsa tum iucunda,
tum salutaris. Cic. Phil. 3.

Pax repudianda sub cuius nomine lateat bellum.
ibidem.

Leges & iudicia esse nō possunt pace sublata. ibidem.

Hoc vnum est tempus de pace agenda, dū sibi vterq;
confidit, & pares ambo videntur. Cæsar de
Bell. Ciui.

Bellum pacis est causa. Sal. ad Pleb.

Pax diuersis in mentibus esse non potest. ibidem.

Qui desiderat pacem præparet bellum. Veg. lib. 2.

Pacē volūt etiā, qui vincere possunt. Liui⁹ li. 1. dec. 3.

Melior est certa pax, quàm sperata victoria. ibidē.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Con-

bus iam venisse nunciatur. Aug. super Ioan.

Sacramentum gratiæ dat Deus per malos, ipsam vero gratiam non nisi per se, & per Sanctos suos.

Idem de bap. lib. 5.

Salus sacramentorum propria est bonis, sacramenta vero propria communia sunt bonis & malis. Ibid.

Memento sacramentis Dei nihil obesse mores malorum hominum, quo illa vel omnino non sint, vel minus sancta sint: sed ipsis malis hominibus, vt hæc habeant ad testimonium damnationis non ad adiutorium sanitatis. Idem cont. Pet. lib. 2.

Sacramenta foris percipimus, vt intus spiritus sancti gratia repleamur. Greg. Super. 1. Reg.

Sacramenta tutius in Ecclesia, quam extra eam sumuntur. Ibidem.

Multi secularium hominum, cum plus sacerdotis vitam quam suam discutiunt, in magnam contentionem diuinorum sacramentorum, & crimen incurrunr: magna enim trabe habentes vulneratos oculos, eamque negligentes: festucam tenerem in aliorum conspiciunt oculis, quam dum in caute festinant euellere, in foueam erroris dilabuntur, minus quidem considerantes, quod non eos sacerdotum vita læderet, si ipsi humiliter bonis sacerdotum admonitionibus acquiescerent: sed dum hypocritarum more plus illorum famam quam vitam diiudicant, spernunt sancta monita, & spiritualia dona sacramentorum. Idem in Mor.

BAPTISMVS.

Q. iij. Be-

BAPTISMVS

BENEDICTVS dominus qui facit mirabilia solus, qui fecit vniuersa & conuertit vniuersa: ecce libertatis serenitate perfruuntur, qui paulo ante tenebatur captiui: & ciues Ecclesiae sunt, qui fuerunt in peregrinationis errore: & in sorte iustitiae versantur, qui fuerunt in confusione peccati. Non enim tantum sunt liberi sed & sancti: non tantum sancti, sed & iusti: non solum iusti sed & filij: non solum filij sed & haeredes: non solum haeredes sed & patres Christi: Non solum fratres Christi sed & cohaeredes Christi: non solum cohaeredes, sed & membra: Non tantum membra, sed & templa: non tantum templa sed & organa spiritus. Vides quot sint baptismatis largitates? Aug. contr. Iul. lib. 1.

Generat pater moriturus per vxorem filium successurum: generat Deus de Ecclesia filios, non successuros, sed secum mansuros. Idem super Ioann.

A paruulo recens nato, vsque ad decrepitem senem, sicut nullus est prohibendus a baptismo: ita nullus est qui non peccato moriatur in baptismo: sed paruuli tantum originali, maiores autem etiam ijs omnibus moriuntur peccatis, quaecumque male viuendo addiderunt ad illud, quod nascendo contraxerunt. Idem in Eucharist.

In aqua verbum Dei mundat, detrahe verbum, & aqua erit aqua, accedit verbum ad clementum

tum, & fit sacramentum. Vnde ista tantavis
 aquæ, vt corpus tangat, & cor lauet, nisi
 faciente verbo? non quia dicitur, sed quia cre-
 ditur. Nam & in ipso verbo aliud est sonus
 transiens, aliud virtus immanens. Idem su-
 per Via.

Multa quamuis bona sint, & ad vtile aliquid in-
 stituta, non omnibus tamen habentibus sunt
 vtilia, sed tantummodo bene vtentibus: idem
 cibus alias valetudines alit, alias lædit: idem
 medicamentum hos curat, illos debilitat: sic &
 baptismus alijs valet ad regnum, alijs ad iudi-
 cium. Idem contr. Cretc.

Auctoritatem dare baptismo suo hinc dignatus est
 dominus, vt cognoscerent serui quanta alacri-
 tate deberent serui currere ad baptismum domi-
 ni, quando ipse dignatus est accipere baptismum
 serui. Idem super Ioan.

Lacrimarum fons, secundus baptismus est. Idem
 de Salut. Doct.

Baptismum legitimum hæretici habent, sed non
 legitimæ. Vnde extra Ecclesiam baptismus esse
 potest, sed non prodesse si actualia peccata su-
 peraddantur. Aug cont. Don.

Baptismi vices, passio, fides, cordis conuersio sup-
 plent. Ibidem libr. 4.

Baptismus etiam spe rerum temporalium acceptus
 regenerat. Idem Epist. 25.

Q iij Iterum

BAPTISMVS.

Iterum baptizare, iterum est Christum crucifigere.

Chr. de lau. paru,

Baptismo accepto delitijs non est vacandum. Ibi.

Baptismus, crux & sepulchrum nobis est. Ibidem.

In baptismo, & rex, & propheta, & sacerdos effici-
mur. Ibidem.

Baptizati inuiti, ad pristinam infidelitatem reuer-
tuntur. Gre. in reg.

Quia in hoc mundo victuris, tota ætate inter inuisi-
biles hostes gradiendum est, in baptismo regene-
ramur ad vitam, post baptismum confirmamur
ad pugnam. Euseb. Hom. de pœnit.

CONFESSIO.

Qvando nobis male est, confiteamur peccata
nostra: quando bene, in exaltatione
iustitiæ confiteamur laudem Deo. sine
confessione non simus, Aug. sup ps. 29.

Confessio tua non Deum docet: sed te mundat. id.
super psalm. 74.

Confiteri modò, quod tu fecisti in Deum, & confite-
beris quod fecerit tibi Deus: confitenti peccata
dimisit, vt ei postea laudem eius cõfitens, in æter-
num non compungaris a peccato. Ibidem.

Maximè ad laudem Dei pertinet, quando confiteris
peccata tua, quia tanto amplius laudatur medi-
cus, quâto plus desperatur ægrotus, & tâto maior
est laus ignoscentis, quanto est maior exaggera-
tio cõfi-

tio confitentis. Idem. super psal. 93.

Cōfessio peccatorū humiles nos facit. Au. sup ps. 47

Mala quæ facimus, sponte confiteamur: & hæc alijs
arguentibus non negemus. Greg. 21. mor.

Apud aures Dei, valida vox est deuota confessio.
Id. 26. mor.

Signum veræ confessionis, in afflictione pœniten-
tiæ est. Id. super 1. reg.

Bonæ mentis est, ibi agnoscere culpam, vbi culpa nõ
est. Ibidem.

Confessio, erroris medicina est, Ambr. de virg.
Apertas confessionis fenestras, inueniat in nobis
Dominus. Ber. super cant, ser. 29.

Confessio humilis sit, & pura, & fidelis. Ibidem.

Si patet vitium, fit ex magno pusillum; si latet fit ex
minimo magnum: silentio culpa crescit. Ibid.
in Epist.

Primus fœlicitatis gradus est non delinquere, secū-
dus delicta cognoscere, illic currit innocentia in-
tegra quæ seruet, hic succedit medela quæ
sanet. Ibidem.

Non sufficit summis labijs dicere, peccaui, parce,
remitte: & Saul dicebat peccaui, sed non obti-
nuit veniam quam David vna pœnitentię voce
promeruit: Quia confessionem illam nuda ma-
gis verba, quam veri gemitus exprimebant:
quia non compensabat magnitudinem crimi-
nis lenta humiliatio supplicantis. Non leui
agendum est contritione vt delicta illa redi-

Qv mantur,

POENITENTIA.

matur, quibus mors æterna debetur: nec transitoria opus est satisfactione pro malis illis propter quæ paratus est ignis æternus. Si volumus intelligere quàm graues faciat apud se iudex noster culpas, respiciamus ad pœnas. Euseb. hom. 5.

POENITENTIA.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

QVI non pœnitet, ex concupiscentiarum prosecutione, insanabilis est. Arist. Eth. 3.

Quædam emendatio, pœnitentia est Quint. dec. 9.

Satis pœnarum est pœnitentia erroris. Hug. de 3. l. 7.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

Nihil aliud agit, quem veraciter pœnitet, nisi id quod male fecit impunitum esse non sinere. eo quidem modo sibi non parcenti, parcit ille cuius altum iustumq; iudicium nullus contempitor euadit. Aug. ad macedo.

Multi assidue se dicunt peccatores, & tamen adhuc delectat eos peccare, professio est non emendatio accusatur anima non sanatur: pronunciatur offensa, sed non tollitur. Pœnitentiam certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei. Ibidem.

Si vis veram pœnitentiã agere, iam peccata noli comittere, sed commissa ieiunijs, & orationibus defle: & tamẽ quod absit si peccaueris postquam pœnitisti, & promisti Deo te amplius non peccaturum,

non

non desperes: sed age grauiorē pœnitentiā quā primo egisti: quia quotiēs cadit homo, totiēs debet resurgere & plangere excessum suum cum gemitu & suspirio. Ibidem.

Ille qui sua scelera cogitat, & statim confessus fuerit veniam se adepturum credat. Si enim vis pœnitentiā agere, quando peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu peccata. Ibidem.

Nu!l⁹ hoiū trāsīt ad Xpū vt incipiat esse qd' nō erat, nisi eū pœniteat esse & fuisse qd' erat. Au. ho. d' pœn Prouidentia Dei, ne desperando augeamus peccata propositus est pœnitentię portus: rursus ne nimis cōfidamus dat⁹ est dies mortis incertus. Ibi.

Pœnitentia huius temporis, dolor est medicinalis: pœnitentiā tēporis iudicij dolor ē finalis. Au. i. cōf.

Agere pœnitentiā aliquē in qui ægrotat, aut quādo nimis senex est, nec laudo, nec vitupero, quia peccata eum dimiserunt non ille peccata: sed laudo si tunc declinat à malo & facit bonum: quando omnia mala perpetrare potest. Idem de pœn.

Tres syllabæ sunt peccau: Sed tantum valent, vt in illis flamma sacrificij cordis ascēdat in cælum. Ibidem.

Nemo arbitretur se salubre pœnitentię consiliū debere contemnere: quia multos forte aduertit & nouit ad sacra altaris accedere, quorum talia crimina non ignorat. Multi. n. corrigūtur vt Petr⁹: multi tolerantur, vt Iudas: multi nesciūtur donec veniat dominus & illuminet abscondita tenebrarum.

POENITENTIA.

rum, & manifestet consilia cordis. Id. li. hom. 50.
Sunt multi quos peccare non pudet, agere pœnitentiam pudet. O incredibilis infania, de tuo vulnere non erubescis, de ligatura vulneris erubescis? Aug. super psal. 50.

Pœnitens de misericordia Dei quam postulat, præsumat. Gre. in past.

Quod Dauid peccauit, conditionis est: quod supplicauit correctionis, lapsus communis est: cōfessio specialis: in culpam itaq; incidere naturæ est, dolere autem virtutis est. Amb. de Dauid lib. 1.

Si erramus paruam pœnitentiã imponendo, melius est de misericordia Deo rationē reddere quã de austeritate. Vbi enim pater familias est largus, dispensator non debet esse auarus, & si Deus benignus, vt quid sacerdos austerus? Chry. super math.

Non dolere quia peccasti, magis indignari facit Deũ quã illud peccatum quod antea perpetraueras. Ibidem homil. 22.

Sicut in præceptis medicinæ medicamentum quidẽ multas herbas recipit, vnã autem dominantissimã: sic in pœnitentiã, elemosyna quidem dominantior est, & yniuersum conficit. Ibidem.

Quantum displicet Deo impudentia peccatoris, tantum verecundia peccatoris placet. Bernard. in Epistol.

CONTRITIO.

Qui

QVI se conuertit, irascatur sibi: se habeat iratum vt Deum habeat placatum: se habeat iudicem, vt deum habeat defensorem. Aug. de poen.

Compunctiois præcipue partes sunt timor, & amor. Greg. 3. dia.

Alia est compunctio siue cõtritio, que per amorem nascitur, alia quæ per timorem: quia aliud est supplitia fugere, aliud præmia desiderare. Id. 8. mor. Afflicta mens citius inuenit malum quod fecerat, cuius secuta non meminit. Ibidem.

Quo vberius culpa fletur, eò altius cognitio veritatis attingitur. Idem 27. mor.

Qui nescit lugere quod grauat, non valet proferre quod subleuat. Vis compunctiois cordis poros aperit, & pennas virtutum fudit, cumq; se studio se mens de pigra vetustate redarguit, alacri nouitate iuuenescit. Idem 21. mor.

Sola compunctio est quæ facit animam horrere purpuram, desiderare cilicium, amare lachrymas, fugere risum. Chri. de compunct.

Hæc est humiliati cordis vera compunctio, magna agere & humilia loqui, iusta operari, & supra peccantes timere. Ibidem.

Sicut impossibile est vt ignis inflammetur in aqua: ita impossibile est compunctioñe vigere in delitijs: cõtraria enim hæc inuicẽ sunt & perreptoria. Ibid.

Dominus nescit differre, quem cõpuncto corde sibi senserit supplicare. Casiod. super psalm.

CONTRITIO.

Pungeris bene, si compungeris. Ber. super Cant.
Cōpunctionem vel cōtritionē peccatorū qui nō ha-
bet, mundam non habet orationem. Idem ad sor.
Inditium veræ cōpunctionis, subtractio occasionis
est. Ber. ad sor.

EVCHARISTIA.

Accipe quotidie, quod quotidie tibi pro-
vive vt quotidie merearis accipere: qui nō me-
retur quotidie accipere, non meretur post an-
num accipere. Audis quod quotiens cumq; offer-
tur sacrificium, mors domini, resurrectio domini,
& remissio peccatorū significetur: & panē istum
vitæ nostræ quotidianum non assumis? Qui
vulnus habet medicinam requirit: vulnus est
quia sub peccato sumus, cœleste, & venerabile sa-
cramentum medicina est, quotidie si accipis, quo-
tidie est tibi hodie, tibi hodie christus passus est ti-
bi quotidie resurget. Aug. lib. de Verb. D.

Vocatur caro quod non capit caro: & ideo magis nō
capit caro, quia vocatur caro. Ibidem lib. 3.

Quotidie Eucharistiæ cōmunionem percipere, nec
laudo, nec vitupero, omnibus tamen dominicis
diebus communicandum suadeo & hortor: si ta-
men mens in affectu peccandi non sit. Nam habē-
tem adhuc voluntatem peccandi: grauari magis
Eucharistiæ perceptione quam purificari dico.
Et ideo quamuis quis peccato mordeatur, peccā-
di

ire: timendū itaq; est, ne nobis cadētibus, surgat, qui nobis stantibus irridetur. Greg. 15. Mor.

Si quis renunciat omnibus quæ possidet, & suis nō renunciat moribus, non est Christi discipulus: qui enim renūciat rebus suis, sua abnegat: qui vero renunciat suis moribus, seipsum abnegat. Ibidem. 3. de Sum. Bo.

VITIUM.

EX LATINIS.

Quæ armis vincit, vitijs vincitur. Sene. ep. 51.
Nullum intra se vitiū manet, aliud ex alio oritur. Ibidem.

Vitia nostra quæ amamus, defendimus: & malum excusare illa, quā excutere. Idē ep. 112.
Omne vitium cōtra naturam pugnat. Idem Ep. 133.
Nulli vitium est, nisi cui virtus esse potest. Ibidem.
Serpunt vitia, & contactu nocent, & in proximum quemq; transfiliunt. Idem de Tranq. Ani.
Animi totidem vitia sunt, quot virtutes. Quint.
In quibusdam virtutes non habent gratiam, in quibusdam vitia ipsa delectant. Idem lib. 11.
Vitijs nostris per oculus in animum via est. Idem Declam. 1.

Finem aliquem sibi vitia ipsa excipiunt. Salust.
Nobis persuasi esse debemus, si omnes Deos cœlare possimus, nihil tamen auare, nihil libidinoſe, nihil intemperanter esse faciendam. Cice. 3. Offi.

VITIVM.
EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

Vitia sunt aliquando virtutum incitamenta. Aug.
gust. de Ver. Rel.

Vitia odienda sunt, non vitiosi. idem de quant. ani.

In vitia, multis vicisitur. idem. 9. de Civit. Dei.

Omnia vitia stultitiæ nomine includuntur. idem
de Vit. Beat.

Vitiorum noticia non displicet, sed ipsa vitia. idem.
9. de Trinit.

Homo vitium cui seruit dominum sibi facit. ibidē.

Vnum etiam vitium, a beatitudine excludit. idem
libr. 4. de Bap.

Cum vitijs pugnandum est, quamdiu viuitur.
idem contr. Iul.

Nihil vitiosum nascitur: sed vitium fit, si male vta-
mur affectibus: virtus, si bene. Hiero. ad Dem.

Quidam superbiam libertatis loco ducunt: adu-
lationem pro humilitate suscipiunt, malitiam
prudentiæ nomine amplectuntur, & stultitiæ sim-
plicitatis nomen imponunt, hac fallaci atq; pessi-
ma similitudine decepti, de vitijs pro virtutibus
gloriantur. ibidem.

Non tantum expellenda sunt vitia, sed refellen-
da. ibidem.

Si forte nos studio contra vitiorum incentiua con-
stringimus: ipsa etiam vitia ad vsum virtutis im-
mutamus: non nullos namq; ira possidet, sed hęc
ad defensionem iustitiæ in vocem liberę auctori-
tatis

tatis

VITIUM.

188

tatis immutant, nō nullos fortitudo carnis illecebrat, sed dū exercendis pijs operibus corpus subdunt, vnde iniquitatis stimulum passi sunt, inde pietatis lucrum merentur. Greg. in Mor.

Pluit vitium, vbi pluit aurum. idem in Reg.

Vitia, captum hominem diabolum faciunt. Chryf. ad Pop. Antio.

Sublimabūt nos affectus nostri, si fuerint infra nos, de nostris etiam vitijs, scalam facimus, si vitia ipsa calcamus. Euseb. de Asc. Domi.

Omnia penè vitia ex incredulitatis vitio oriūtur.

Vitia ante conuersionem quasi pacem cum hominibus habent, quando autem expelluntur, acriore virtute consurgunt. Isid. de Sum. Bon.

MALITIA.

EX GRÆCIS.

Impossibile est mala penitus extirpari. Plat. & Sc.

Virtus sanitas est, prauitas morbus. ibidem.

I virtutis vna species est, prauitatis innumeræ. idem de Rep.

Malum est facile, & bonum difficile. Arist. Ethic. 2.

Malus mittit manum ad impossibilia. idem Pol. 5.

Qui malus est, & sapiens habetur: eo plura peragit mala quo acutius cernit. idem.

Sicut corpus ex valetudinario corpore ortum obseruari debet, sic malitiæ innatā similitudinem in adolescentium pullulantibus moribus. Plat.

Im-

MALITIA.

Improbitas ex seipſa ſupplicium ſibi inſtituit. Idem
de ſer. num. vind.

Malitia non poteſt in poteſtate latere. Idem.

Magnus artifex inſœlicitatis eſt, ipſa peruerſitas.
Idem de Curioſ.

Fortuna nō eſt inſœlicitatis effectrix: niſi improbi-
tatis præſidio. Ibidem.

Peruerſitas morum, omnem fortunam inamœnam
facit. Idem de Virt. & Vit.

Acrior eſt in nocendo malignitas, quàm in iuuando
amicorum dilectio. Ibidem.

Vir malus eſt, & iſ qui malum laudat: & iſ qui à bo-
no vituperatur. Plut. ibidem.

Nullus vnquam bonam fortunam habuit, iniuſtus
exiſtens. Eurip. in Hel.

Mali ſemper timent. Ibidem.

EX LATINIS.

¶ Nullum ſine autoramēto malum eſt, auaritia pe-
cuniam promittit, luxuria varias voluptates. Se-
nec. Epist. 68.

Tantum quotidie nequitia proficit, vt ſatis cōſequa-
tur, qui inter peſſimos non eſt. Idem Epist. 36.

Adeo præualuit nequitia, vt innocentia nō rara, ſed
nulla ſit. Idem de ira. lib. 2.

Ad multorum amicitiam faciliorem aditum habet
nequitia & audacia, quàm cuiuſuiſ virtus, & in-
tegritas. Cicer. contr. Ver.

In hiſ quæ à malis bene fiunt, hic tenendus eſt mo-
duſ, vt appareat auctorem diſplicuiſſe, non fa-
ctum.

Etum. Plin. in Paneg.

Bonis nocet, quisquis pepercit malis. Pub. Mim.
 Noui ego hoc seculum moribus quibus sit malus:
 bonum malum esse vult, vt sit sui similis. Plaut.
 Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum, vt lapsu
 grauiori ruant. Claud.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
 ILLUSTRIBVS.

¶ Iniquitas florere perpetuo non potest. Aug. ps. 63.
 Non mali, sed malum ex nobis est auferendum.
 Idem contr. Parm.

Non statim malum est, quod minus bonum est. Idem
 contr. Manich.

Mala etiã potentiam Dei predicant. Idem. 22. de Ci. D.

Mali ppter vniuersi decorẽ creati. Id. 3. d. Doct. Chr.

Nemo malus est natura, sed vitio. Idem. 14. de Ci. D.

Malus, vbiq; est malus. Idem. 2. contr. Don.

Malus primò sibi quisq; nocet. Idem psal. 34.

Melius iudicabit Deus de malis bona facere, quã
 mala nulla esse permittere. Idem in Ench.

De malo nõ desperandũ est, quãdiu viuit. Idem ps. 36.

Malis, malorum copia solatio est. Idem psalm. 96.

Mali, mali simulatione nõ sunt lucrãdi. Id. cõt. Mẽd.

Pro malis orandum potius est, quam qui sint quærẽ
 dum. Idem psalm. 139.

Semel malus, semper præsumitur malus, saltem in
 eodem genere mali. Apud Iurisconsul.

Malum vnum est causa multorum. Ibidem.

Oculo prauo vitiatoq; mala sunt, etiam quę optima.

Mali

MALITIA.

- Mali tolerandi, pacis causa. ibidem.
- Malapopulo, ppter paucos immittuntur. Bas. & Fam.
- Malitiæ magnus est labor. Chryf. Hom. 25.
- Malitia semper armata est, nunquam veritatis ratione corrigitur. idem de Nat. Domini.
- Malitia semper suum venenum seruat, vt hostiliter aduersetur animæ. idem Epist. ad Colo.
- Impius ipse sibi, pœna est. Ambr. de Offi.
- Impietas foelix periculosissima est. Chryf.
- Malus nunquam nemo necessariò fuit. ibidem.
- Ideo Deus potētiores esse iniustos permisit, vt essent qui ad malum cogere possent, & ideo virtus esset preciosa, quod rara. Lact. de ira Dei.
- Improbitas facilis est captu. Nazanz.
- Fit plerūq; vt dum iniqui correcta in se vitia defendere nequeunt, ex verecundia peiores fiunt, & sic in sua defensione superbiunt, vt quædam vitia cōtra vitam corrigentis exquirant. Greg. in Mor.
- Sicut ignis amoris semper erigit: ita ignis malitiæ semper inuoluit quia & spiritus sanctus cor quod replet eleuat, & ardor malitiæ ad inferiora semper incuruat. Greg. super Ioelē.
- Praue mētes tumultus intra se versare nō cessāt, etiā cū vacant: seruāt enim in cogitatione depicta qd amāt: vt quāuis nihil faciāt exteri⁹, apud se tamē sub pondere inquietudinis laborant. idē. 5. Mor.
- Vir duplex animo, incōstās est in vijs suis. Ber. i ep.
- Qui sibi nequam, cui bonus? idem.
- Malicognitio, malū non est, sed actus. idē sup ps. 35.

Coër.

Coërceri omnino nō potest, animus praua semel voluntate vitiatus, quia scelus sapere nescit, & ira consilium non habet. *ibidem.*

Prauitatis causa, est ignorantio sui. *ibidem.*

INIUSTITIA ET MALEFICIUM.

EX GRÆCIS ET LATINIS.

VNius hominis aut tēporis scelus, toti nationi perpetuā labē, & dedecus imponit. *Dem. in Oli.*
Nullum nephās est sine exemplo. *Sen. ep. 76.*

Mors per omnes it: qui occidit cōsequitur occisum. *idem Epist. 94.*

Tuta esse scelera possunt, secura esse non possunt. *idem Epist. 96.*

Nullum scelus impunitum est, quia sceleris in scelere supplicium est. *ibidem.*

Dignū est odio scelus, qđ nō habet causā. *Quin. li 7.*

Difficillima est cuiusque grauissimi sceleris fides. *ibidem. libr. 4.*

Scelera non habent consilium. *Ibidem.*

Præter animum, nihil virium habet parricida. *idem Declam. 1.*

Omnia facinora causas, aut de cupiditate, aut de similitatibus trahunt. *idem Declam. 15.*

Summorum facinorum ipsa immanitas innocentia est. *Quint Declam. 10.*

Lucrifacit mortis atrocitatem, quisquis laudatus occiditur. *ibidem.*

INIUSTITIA ET MALEFICIUM.

Nihil est crudelius morte hominum, quos populus occidit. Ibidem.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS ILLUSTRIBVS.

Qui sine publica administratione maleficum occiderit, velut homicida iudicabitur. August. de Ver. Innoc.

Parricidis legem nullam Solon constituere voluit. Idem. 3. de Ciuit. Dei.

Iniustitiam satius est ferre, quàm facere. Idem.

Qui fit nimiùm iustus, ipso nimio, fit iniustus. Id. d. ver.

Nihil interest vtrùm verbo, an ferro occidas. Lact. li. 6

Maleficio præda coniuncta est. Idem.

Maleficium nullum sine formidine est, quia nec sine conscientia est. Tertul.

Non est immunis à scelere, qui vt faceret impetrauit. Cypr. libr. 2. Epist.

Scelus vindicta sequitur. Ibidem.

Ita scelera festinant, quasi contra innocentiam festinatione præualeant. Idem. 1. Epist.

Homicidij radix iracundia est. Chry. super Matth.

Nocens est, qui aut innocenti nocet, aut nocenti parit. Ibidem.

IGNORANTIA ET STULTITIA.

EX GRÆCIS.

Ignorantia, causa est respondendi varia, & non eadem. Plut. de Sum. Bo.

Argu.

IGNORANTIA ET STULTITIA. 198

Argumentum ignorantiae est, à sapientibus dissentire. Idem de Mund,

Turpe est ignorare, quod omnibus scire conuenit. Arist. Rhet. 2.

Imperiti, velut distantes a longè speculatur. Id. Elen.

Ignorare turpia, melius est quàm scire ea. Idem Metaph. 11.

In sapienti sapientia loquens decipere videtur. Euripid. in Bach.

Imperitia maiore ex parte omnibus dominatur. Ib.

Vnicum est bonum scientia, & vnicum est malum in sapientia. Diog. lib. 2.

In via nec propera, nec manum moueas, stulti enim inditium est. Ibidem.

Nemo stultus tacere potest. Ibidem.

Molesta res est, stultescere cum stultis. Ibidem.

Stultitia mihi magna videtur intelligere quæ oportet, & ea non cauere. Demost. Olim.

Non est quicquam audatius, quam imperitia. Ibidem.

Stulti desiderant absentia, præsentia vero & si meliora præteritis, negligunt. Stob lib. 2.

Stultus diues, mancipium est aureum. Ibidem.

Quod statua durius est, stultus est. Ibidem.

Timidus arma contra se habet, stultus autem pecunias. Ibidem.

Tonitrua pueros, & minè stultos territant. Ibidem.

Stultitiæ finis est infortunium. Stob. ibidem.

Imprudenter fatius est regi, quàm regere. Ibidem.

Stultitia hæreditarium malum est. Ibidem.

EX LATINIS.

Bb ¶ Im

IGNORANTIA ET

¶ Imprudētes non sibi relinquēdi sunt. Senec. Ep. 12
Omnis stultitia laborat fastidio sui, nisi sapienti sua
non placent. Idem Epist. 9.

Inter cætera mala hoc quoq, habet stultitia malum,
quod semper viuere incipit. Idem Epist. 13.

Stulti vita molesta est, trepida est, tota in futurum
fertur. Idem. Epist. 15.

Omnium malorū causa stultitia est. Cic. de. pet. cōs.

Omnes stulti in saniunt, & omnia stultorum plena
sunt. Idem 4: Tusc.

Stultitiæ hoīum nobis deuorādæ sūt. Id. 3. clar. Ora.

Contra omnes sapere, desipere est. Ibidem.

Ideo difficulter ad sanitatem peruenimus, quia nos
egrotare ignoramus. Idem ad Bru.

Homines imperiti facilius quod stulte dixeris repre
hendere, quam quod sapienter tacueris probare
possunt. Idem. 2. de Orat.

Hoc est maximum ignorantiae malum, quod credit
eum scire, qui moneat. Quint. lib. 12.

EX SACRIS, ET ALIIS VIRIS ILLVSTRIBVS.

¶ Post reuelationem veritatis factam, qui in eo quod
errauerat perseuerat, prudens & sciens sine venia
ignorantiae peccat. Aug. 4. de Bapt.

Ideo diuina præcepta data sunt, vt homo de ignorā
tia excusationem non haberet. Id. de lib. arb.

Ille ignorans poterit excusari à pœna, qui quod disce
ret nō inuenit, illis autē hoc ignosci nō potest, qui
habētes a quo discerēt, opā nō dederūt. Id. l. quest.

Ignor

Senectus non facit laudabilem. Ibidem,
 Ut æqualiũ vsus, ita senũ dulcior est. Amb. in Hex.
 Quæ pueri suscepimus, senes posteris relinquamus.
 Ibidem.

Erubescat senectus, quæ se emendare non p̄t. Ibidẽ.
 Quid naturam incusas homo? habet illa impedimen-
 ta quædam, senectatem & infirmitatem: sed senec-
 tus ipsa in bonis moribus dulcior est, in consiliis
 subtilior, ad constantiam mortis promptior, ad re-
 primendas libidines fortior, infirmitas corporis,
 sobrietas mentis est. Ibid.

Inter abusiones huius seculi, sola maior est, senis ob-
 stinatio. Hug. de Claus. Anim.

Nihil est quod senectuti magis noceat, & dies homi-
 nis abbreviet, quàm tristitia, nihil est hilari senec-
 tute iucundius. Casiod. in Epist.

Iusti senes, peccata adolescentiæ formidant. Greg.
 in Mor.

Senibus mors est in ianuis, iuuenibus autem in insi-
 dijs. Bern. in Epist.

TEMPVS, ET ÆTAS.

EX GRÆCIS.

Finiti ad infinitũ nulla est p̄portio. Arist. Phi. 8.
 Instans est principium futuri, & finis præteri-
 ti. Ibidem.

Sapientissimum omnium tempus est, inuenit enim
 omnia

TEMPVS, ET

omnia. Plut. in Apophteg.

Insapientes bona quoq; præsentia transmittunt, vñ
de ad futurum vergunt intentissimè eorum cu-
ræ, prudentes contra acri recordatione reducunt
in rem præsentem, vel ea quæ iam non sunt, insta-
re etiam atq; adesse faciunt. Ibidem.

Nullum tempus est intempestiuum ad animæ sanita-
tem. Diog. lib. 10.

Tempus legibus potentius est. Ibidem.

Præsens apud te necessaria meditare, ne præsens ab-
sis. Stob. lib. 4.

Factum quod est, nouit & stultus. Homer. Iliad. 28.

Ad melius verte futurum, quodcunque accidit. Eu-
ripid. in Her.

EX LATINIS.

¶ Quem mihi dabis, qui aliquod pretium tempori
ponat? qui diem æstimet? qui intelligat se quoti-
die mori? Senec. Epist. 1.

Omnia aliena sunt, tempus tantum nostrum est. Ib.

Punctum est quod viuimus, & adhuc pacto minus.

Idem Ep. 49.

Infirmæ terrenæque mentis est, numerare annos.

Quint. Dec. 4.

Sensim sine sensu ætas senescit, nec subito frangi-
tur, sed diuturnitate extinguatur. Ibidem.

Quæ potest esse in vita iucunditas, cum dies ac
noctes cogitandum sit, iam iam esse moriendum.

Idem Tusc. 1.

Sæpè utile est nescire quod futurum est, miserum est
enim

enim nihil proficientem angit. Idem. 3. de Nat. D.
Nunc satis est placuisse paucis, posteriora æquiora
sunt iudicia. Ibidem.

Ex præterito possunt futura deprehendi. Plin. lib. 1.
Præterita non præterisse impossibile est. Ibidem.

Dies alius de alio iudicat. Ibidem.

Alijs tempora defunt, alij temporibus super sunt.

Max. libr. 6.

Tanto breuius omne, quanto fœlicius tempus. Plin.
libr. 8.

Quod fieri debet de proximo, habetur pro facto.
Apud Iuricons.

Præterita magis reprehēdi, q̄ corrigi possunt. Ibid.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ In toto seculō generis humani primum tēpus est
ante legem; secundum sub lege; tertium sub gra-
tia; quartum in pace. Aug. Quæst. 83.

Homini crescenti non adduntur, sed subtrahuntur
anni. Idem super psal. 65.

Tempus species mensuræ est, & tempora transeunt,
vt veniat mensuræ promissio. Ibidem.

Ne dicas meliora fuerunt tēpora q̄ nunc sunt: virtu-
tes faciūt dies bonos, vitia malos. Hier. su. eccl. li. 2

Ne nimium operis consumas in rebus leuissimis, fu-
gax est ætas, & vitrea res valetudo: non quibusli-
bet est impendenda, quædam despicienda sunt, &
animus ad magna erigendus. Idem.

NOVITAS.

Sapientj

NOVITAS.

Sapienti nihil nouum aut pergrinū est. Diog.
libr. 6.

Magna pars mali, apud imperitos, nouitas est.
Sene Epist 77.

Supervacuum foret in studijs labor longus, si nihil li-
ceret melius inuenire præteritis. Quint. hb. 3.

Nihil est simul inuentum & perfectum. Cicer. de
Clar. Orat.

Euētus varios res noua semper habet. Oui. 3. d. Pōt.

Nouū omne & incognitū qđ est, suspectū est. Tert.

Gratiam conciliat nouitas. Ibidem.

Nouum factū, nouum consiliū expetit. Apud Iurif.

Nouitas contra Ecclesie ritum mihi non placet, ma-
ter est enim nouitas temeritatis, soror superstitio-
nis, leuitatis filia. Bernard. in Epist.

ANTIQUITAS.

Multa egerunt, qui ante nos fuerunt, sed nō
peragerunt. Senec. Epist. 65.

Exempla ex veteri memoria ac monumē-
tis, plena dignitatis, plena antiquitatis, plurimū
solent & authoritatis habere ad probandum, & io-
cunditatis ad audiendum. Cic. in Verr.

Multo plura reperiuntur apud veteres, quæ nobis
probāda sunt, q̄ quæ repudianda. Col. de Re Rust.

Antiquitas, humana diuinis miscuit. Liui. libr. 1.
Dec. 1.

Antiquis

ANTIQUITAS.

329

Antiquis in rebus si qua sunt veris similia, pro veris accipiuntur. Ibidem.

Nihil motum ex antiquo probabile est. Ibidem.

Veteribus standum est, nisi vbi vsus euidenter arguit. Ibidem.

Antiquitas non preiudicat antiquitati. Aug. quæst. ex Vtr. test.

Antiquitas errorum omnium mater est. Idem Serm. de Nup.

Veteribus suo multa licuerunt tempore, quæ nunc non licent. Aug. 3. Conf.

Antiquorum gesta nobis prophetiæ sunt. Greg. super, Psalm.

PRINCIPIUM.

EX GRÆCIS.

Pincipium dimidium operis est. Plat. de Leg.
Principium quantitate est minimum, potestate est maximum. Arist. Elench. 2.

Principio inuento facile est augere reliqua. Ibidem.

Contra negantes principium non est disputandum. Idem Phys. 1.

Alteratio subita non habet principium. Id. Ph. 2.

Propensi in vitia fugiant ab initio. Plut. de Polit.

Difficultas initi; patienter ferenda est: habent enim initia non nihil obscuritatis, quod iuvenes inexpertos torquet. Idem de off. audit.

Qui docere aliquid instituit, necesse habet aliquod

Sc

cer.

PRINCIPIVM.

certum & indubitatum prestare principium. Diog. li. 7

EX LATINIS ET SACRIS.

¶ Ut peruenire ad summa, nisi ex principijs non potest: ita procedente iam opere, minima incipiunt esse quæ sunt prima. Quint. li. 12.

Omniarum rerum principia parua sunt, sed suis progressibus vsa augentur. Cic. 5. de finib.

Egressus malitiæ virtutis operatur ingressum. Amb. de offic.

Sicut nemo suum cognouit initium, sic nec cognouit exitum. Greg. 29. Mor.

Quod inter principium & finem clauditur, breue est. Idem 14. Mor.

MEDIUM ET PRÆTERITUM.

Præterita magis reprehendi, quam corrigi possunt. Plin. li. 12.

Non queritur quid vel qualis fuerit: præterita enim nec condénant, nec iudicant. Amb. de Offi.

Primordia recolenda sunt, attendenda media, præcauenda nouissima. Ber. 2. de Conf.

Medium tene, si non vis perdere modum. Ibidem.

Quanto aliquid magis accedit ad medium, tanto est melius: & quanto magis recedit, tanto est peius.

Arist. Poli. 4.

Aliquando dimidium plus est quàm totum. Plat. de leg.

Medium sapit naturam extremorum. Apud Iurisc.

FINIS. EX GRÆCIS.

C Vius finis est melior, ipsum quoq; est melius.
Arist. Top. 3.
Finis est magis eligendus, quàm quæ sunt ad
finem. Ibidem.

Finis non solum est vltimum rei, sed & optimum.
Idem Phi. 2.

Quoties exitus rei satis ostendit principia, debemus
esse contenti, quo cætera intelliguntur, Quint,
lib. 4.

Hoc plerumq; facimus, vt consilia euertis pondere-
mus: & cui bene aliquid cesserit, multū illū præui-
diffe: cui secus, nihil sensisse dicam⁹. Cic. pro Rab.

Euentus belli, quasi iudex iustus est. Liui. dec. 3. li. 1.
Si rationem posteritatis habeas, quidquid nō est in-
choatum, pro peracto est. Plin lib. 4.

EX SACRIS ET ALIIS VIRIS
ILLVSTRIBVS.

¶ Multum interest cum aliquid boni facimus, cuius
rei contemplatione facimus: officium quippe no-
strū non officio, sed fine pēsandū est. Aug. sup Ioā.

Finis laudabile reddit opus. Idem de Mor. Man.

Sicut non est finis gaudio bonorū: ita non est finis
tormento malorum. Greg. 4. Dial.

¶ Quoniam euentus rerum voluntati se non accom-
modant nos voluntatem euentibus accomodare
debemus. Idem lib. 2.

Primi Tomi finis.

Joan. Barrerius
morabitur in Legion
se unius de Reson

FRA TER FERDINANDVS
de Tauora, venerabili Andreae
Ebcrensi. S.

Rerlegi (venerabilis Andrea) hos locos omnes, ex tot grauissimis autoribus depromptos, tam ethnicorum quam sanctorum patrum: cumq; negotium quod suscepisti, non vltra procedat, quam in vnum congerere, quod sparsim legeris, & quae vtili ac peruigili electione collegeris, seuerius examinari non requirit: vidiisti, collegisti, scripsisti, iam probata in lucem proferri possunt. VALE,

CONIMBRICAE.

Excudebat Ioan. Barrerius. Idib. Ianuar.
Anno. M. D. LXIX.

